

1. ΚΕΙΜΕΝΟ

Νικηφόρου Βρεττάκου:

«Δύο μητέρες νομίζουν πως είναι μόνες στον κόσμο»

(Κ.Ν.Λ. Α΄ Λυκείου, σ. 253-254)

2. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ

2.1. Παραδείγματα ερωτήσεων ελεύθερης ανάπτυξης

1. Τι εκφράζει ο ποιητής με τον αναλυτικό τίτλο του ποιήματος;
2. Πώς μπορείτε να ερμηνεύσετε τον τίτλο, αν τονίσετε αντί του «νομίζουν» το «μόνες»;
3. Ποιο θέμα εκφράζει ο ποιητής και από πού εμπνέεται;
4. α) Ποια πρόσωπα προβάλλονται στην πρώτη στροφή του ποιήματος;
β) Ποια είναι, κατά τη γνώμη σας, η σχέση του ποιητή με τα πρόσωπά αυτά;
5. α) Γιατί ο ποιητής εστιάζει την οπτική του στο πένθος;
β) Ποια είναι η αιτία του συγκεκριμένου πένθους;
6. α) Γιατί ο ποιητής στον 1^ο στίχο χρησιμοποιεί το ρήμα *σκοτώθηκε* σε παρελθοντικό χρόνο, ενώ τα ρήματα που ακολουθούν είναι σε χρόνο ενεστώτα;
β) Σε ποια κοινωνική κατάσταση παραπέμπει η αναφορά στο σκοτωμένο γιο της πρώτης μητέρας;
7. Ποια συναισθήματα μας υποβάλλει ο ποιητής με την εικόνα της μητέρας;
8. Πώς παρουσιάζει τη μητέρα του σκοτωμένου γιου ο ποιητής;
9. α) Πώς επηρεάζει το περιβάλλον η μορφή της μητέρας που πενθεί το γιο της;
β) Πώς λειτουργεί η μητέρα αυτή στη διάρκεια της ημέρας και στον ευρύτερο χρόνο;
10. α) Ποια μητέρα παρουσιάζει ο ποιητής με τη μορφή της συγκεκριμένης φιγούρας;
β) Ποια σχέση έχουν οι λεπτομέρειες της εξωτερικής εμφάνισης με την ψυχολογική της κατάσταση;
11. Γιατί ο ποιητής παραθέτει μόνο επιγραμματικά το θάνατο του γιου;
12. Πώς αντιλαμβάνεστε το νόημα των στίχων 3-4 *«Νομίζεις πως βλέπεις, / έξω από το χρόνο και το χώρο: το πένθος»*;

13. α) Τι εκφράζει το πρόσωπο της Παναγίας;
β) Υπάρχει κάτι που ενώνει τις δύο μητέρες;
14. Τι εντύπωση και ποια συναισθήματα σας προκαλεί η συμμετοχή της Παναγίας στο πένθος της μητέρας;
15. Τι σας θυμίζει η απεικόνιση της Παναγίας από την περιγραφή της εικόνας της από τον ποιητή;
16. α) Γιατί η Παναγία πασχίζει για να προσφέρει την ανθρώπινη συμπαράστασή της;
β) Γιατί ακυρώνεται η αλληλεγγύη της Παναγίας προς την πενθούσα μητέρα;
17. Με ποιες εξωτερικές λεπτομέρειες περιγράφεται η Παναγία; Πώς περιγράφει ο ποιητής ενδυματολογικά τις δύο μητέρες και τι συναίσθημα σας προκαλεί;
18. Με το τελευταίο δίστιχο του ποιήματος τι εκφράζει ο ποιητής;

2.2 Παραδείγματα ερωτήσεων σύντομης απάντησης

1. Ποιες είναι οι δύο μητέρες του ποιήματος και ποιο πρόσωπο τις ενώνει;
2. Ποια σημασία έχει η έννοια «κόσμος» στον τίτλο του ποιήματος;
3. Ποιες εικόνες από την καθημερινή ζωή του λαού προβάλλονται με την ανάγνωση του ποιήματος;
4. Ποιες είναι οι οπτικές εικόνες του ποιήματος;
5. Πώς λειτουργεί η έννοια «σπίτι» στο ποίημα;
6. α) Παίρνει θέση ο ποιητής απέναντι στο θέμα του ποιήματος;
β) Εκφράζει κατά άμεσο τρόπο συναισθήματα και βιώματα και γιατί;
7. Πώς χαρακτηρίζετε τη γλώσσα και το ύφος του ποιήματος;
8. Τι παρατηρείτε ως προς τη μορφή του ποιήματος;
9. Πόσες είναι οι στροφές του ποιήματος; Τι παρατηρείτε για τον αριθμό των στίχων στις στροφές;
10. Πώς ξεδιπλώνεται η ποιητική έμπνευση από την κάθε στροφή στην επόμενη;
11. Να δώσετε από έναν τίτλο σε κάθε στροφή.
12. Με ποιες λέξεις αποδίδεται η εικόνα της μητέρας που πενθεί;
13. Πώς παρουσιάζεται η εικόνα της Παναγίας που συμπαρίσταται;
14. Ποια είναι η βαθύτερη σημασία της αδυναμίας της Παναγίας να βοηθήσει τη μητέρα;

2.3. Συνδυασμός ερωτήσεων σύντομης απάντησης και ελεύθερης ανάπτυξης

1. Ποια θέματα από την ποιητική τέχνη του Νικηφόρου Βρεττάκου διαπλέκονται στο ποίημα; Πώς χαρακτηρίζετε το ποίημα αυτό;
2. Ποια στάση τηρεί ο ποιητής απέναντι στον πόνο της μητέρας του σκοτωμένου γιου; Να εξηγήσετε μέσα από τις εικόνες του ποιήματος πώς βλέπει ο ποιητής και τις δύο μητέρες.
3. Με την αναφορά στο θάνατο του γιου της πρώτης μητέρας τι πράξη υπαινίσσεται ο ποιητής; Ποια στάση φαίνεται να παίρνει απέναντι σε παρόμοια γεγονότα;
4. Πώς κορυφώνεται το πένθος της μητέρας; Ποιες είναι οι χαρακτηριστικές λεπτομέρειες της συμπεριφοράς της;
5. α) Να συγκεντρώσετε τα ρήματα που φανερώνουν κίνηση.
β) Τι θέλει άραγε να δείξει με αυτά ο ποιητής;
6. Το ποίημα αναφέρεται σε συγκεκριμένο γεγονός ή υπάρχουν στοιχεία που του προσδίδουν διαχρονικότητα; Αιτιολογήστε την άποψή σας.
7. Η μητέρα του σκοτωμένου στρατιώτη γιατί συνδέεται από τον ποιητή με τη μητέρα - Παναγία της εικόνας του σπιτιού;
8. Πώς λειτουργεί η περιρρέουσα ατμόσφαιρα (κοινωνικοπολιτική κατάσταση της Ελλάδας από το 1945 μέχρι το 1961 που εκδόθηκε η ποιητική συλλογή «Το Βάθος του Κόσμου», όπου ανήκει και το ποίημα) στην ποιητική συνείδηση του ποιητή; Γίνεται στο ποίημα νύξη για τη σύγχρονη πραγματικότητα;
9. Ποια άποψη έχει ο ποιητής γι' «αυτόν τον Κόσμο»; Από το περιεχόμενο αυτού του ποιήματος είναι δικαιολογημένη η γνώμη του;
10. Ποια είναι η ιδεολογική στάση του ποιητή; Ποιες λέξεις-κλειδιά την εκφράζουν;
11. Τελικά οι δύο μητέρες είναι μόνες στον κόσμο ή όχι; Πώς λειτουργεί στην ποιητική έμπνευση του Νικ. Βρεττάκου το δίδυμο των μητέρων: Μητέρα - Παναγία; Να αιτιολογήσετε την άποψή σας.
12. Ποιο μήνυμα θέλει να μεταδώσει ο Νικ. Βρεττάκος με αυτό το ποίημα; Τι θα ήταν ικανό να εξουδετερώσει τις αρνητικές εικόνες του πένθους από τη ζωή μας;

13. Το ποίημα ανήκει στη συλλογή του Νικηφόρου Βρεττάκου «Το Βάθος του Κόσμου» (1961). Ποια σχέση νομίζετε πως έχει το ποίημα με τον τίτλο της συλλογής; Να εξηγήσετε την άποψή σας.
14. Ποια συναισθήματα σας προκάλεσε το ποίημα και ποιον προβληματισμό σας μετέδωσε;
15. Συμμερίζεστε το συναίσθημα του ποιητή για τον ανθρώπινο πόνο; Τι πιστεύετε ότι μπορεί να κατορθώσει η τέχνη;

2.4. Παραδείγματα ερωτήσεων αντικειμενικού τύπου

2.4.1. Ερωτήσεις σύζευξης

Να γράψετε δίπλα από κάθε αριθμό της στήλης Α το γράμμα του στοιχείου της στήλης Β που αντιστοιχεί σ' αυτό: (περισεύει ένα)

Α	Β
1. « <i>Η μαύρη της μπόλια / είναι λυμένη</i> » (στ. 8-9)	α. παρομοίωση
2. « <i>Σπρώχνει την πόρτα / σα να σωριάζεται</i> » (στ. 6-7)	β. εικόνα φορτισμένη συμβολικά
3. « <i>Η Παναγία τη βλέπει / τρέμουν τα χέρια της, θα της φύγει θαρρείς, θα της πέσει το βρέφος της</i> » (στ. 11-13)	γ. μεταφορά δ. προσωποποίηση ε. εικόνα αγιογραφίας
4. « <i>Τα χείλη της σφίγγονται, η κόκκινη / μαντίλα της παίζει</i> » (στ. 14-15)	στ. συμβολική διατύ- πωση αδιεξόδου
5. « <i>Το σπίτι είναι έρημο</i> » (στ. 16)	

3. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΣΠΗΤΙ

1. Να αναπτύξετε σε μια παράγραφο τον ανθρωπισμό του Νικηφόρου Βρεττάκου, όπως τον βιώσατε στο ποίημα.
2. Να συσχετίσετε το περιεχόμενο του ποιήματος και την όποια συναισθηματική φόρτιση σας προκαλεί με τα εκφραστικά μέσα που χρησιμοποιεί ο ποιητής και να διατυπώσετε τα συμπεράσματά σας.
3. Να αποδώσετε εικαστικά τις μορφές των δύο μητέρων. Να αναζητήσετε εικόνες βυζαντινής τεχνοτροπίας που παρουσιάζουν τη θλίψη της Παναγίας για τον Εσταυρωμένο γιο της.

4. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΣΥΝΘΕΤΙΚΩΝ - ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

1. Να συσχετίσετε τις αντιδράσεις της μητέρας στο συγκεκριμένο ποίημα του Βρεττάκου με ανάλογες αντιδράσεις στα ποιήματα του Κ. Π. Καβάφη «Αριστόβουλος» (1978) και «27 Ιουνίου 1906, 2 μ.μ.».
2. Να διαβάσετε το ποίημα του Νικηφόρου Βρεττάκου «Της Σπάρτης οι Πορτοκαλιές»¹ και να συγκρίνετε το περιεχόμενό του με το εξεταζόμενο ποίημα.
3. Να εξετάσετε πώς λειτουργεί η σχέση μάνας - γιου στο ποίημα του Βρεττάκου «Μάνα και γιος» (Κ.Ν.Α. Γ΄ Γυμνασίου) συγκριτικά με το εξεταζόμενο ποίημα.
4. Να μελετήσετε από τη Νεοελληνική Λογοτεχνία ένα από τα ακόλουθα έργα:
 - α) Κ. Βάρναλη, «Οι πόνοι της Παναγίας»,
 - β) Γ. Ρίτσου, «Επιτάφιος»,
 - γ) Ν. Βρεττάκου, «Δεκατέσσερα παιδιά»
 - δ) Στράτη Μυριβήλη «Ζάβαλη Μάικω» (απόσπασμα από το μυθιστόρημά του «Η Ζωή εν Τάφω») και να εντοπίσετε πώς εκφράζεται στο πρόσωπο της μάνας το πένθος και η ανθρωπιά.
5. Να αναζητήσετε χαρακτηριστικές εικόνες μητέρων με εμφανή τα σημάδια του πόνου και του πένθους και να τα παρουσιάσετε (π.χ. από χαρακτηριστικά έργα νεοελλήνων εικαστικών, όπως της Β. Κατράκη, του Τάσσου, του Σ. Βασιλείου κ.ά.).
6. Μπορείτε να βρείτε μοιρολόγια από τη δημοτική μας ποίηση που να εκφράζουν τον πόνο και την αγάπη της μάνας για το γιο της;

¹ Από τη συλλογή του «Ο χρόνος και το ποτάμι», 1956. Επίσης Κ.Ν.Α. Α΄ Λυκείου σ. 253.

5. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Κριτήριο για ολιγόλεπτη γραπτή δοκιμασία

(20 λεπτά)

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ

ΤΑΞΗ ΤΜΗΜΑ

ΜΑΘΗΜΑ: Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας

Νικηφόρου Βρεττάκου:

«Δυο μητέρες νομίζουν πως είναι μόνες στον κόσμο»

ΗΜΕΡ/ΝΙΑ:

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Ποια είναι τα συναισθήματα της Παναγίας προς τη μητέρα; Γιατί αδυνατεί να τη βοηθήσει;

.....
.....

Μονάδες 6

2. Να βρείτε το κυρίαρχο συναίσθημα του ποιητή στο ποίημα και να το αναλύσετε σε σχέση με τις εικόνες του έργου.

.....
.....

Μονάδες 6

3. Να αναλύσετε το μήνυμα που διατυπώνεται στους τρεις τελευταίους στίχους και να εξηγήσετε πώς αυτό μπορεί να λειτουργήσει θετικά για τον άνθρωπο και τη ζωή του.

.....
.....

Μονάδες 6

4. Ποιους εκφραστικούς τρόπους χρησιμοποιεί ο ποιητής για να μεταδώσει το μήνυμά του;

.....
.....

Μονάδες 2